

เวียดนาม กรณีข้อพิพาททะเลจีนใต้

ทะเลจีนใต้ (South China Sea) เป็นพื้นที่ที่ได้รับความสนใจจากประเทศทั้งในและนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เนื่องด้วยการมีตำแหน่งที่ตั้งเชิงยุทธศาสตร์ และการคาดการณ์ว่าเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ทะเลจีนใต้มีความสำคัญทางด้านภูมิศาสตร์การเมือง ความมั่นคง และเศรษฐกิจ ข้อพิพาททะเลจีนใต้เกิดจากการอ้างสิทธิเหนือเกาะและการแบ่งเขตทางทะเลระหว่างจีน เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย และไต้หวัน ซึ่งปัจจุบันยังหาข้อสรุปเรื่องการอ้างสิทธิทับซ้อนไม่ได้ และคาดว่าจะเป็นการถกเถียงที่ยืดเยื้อ เนื่องจากจีนได้ประกาศแผนที่มาตรฐานฉบับใหม่ (A new standard map) โดยเพิ่มเส้นประใหม่ เส้นที่ ๑๐ บริเวณตะวันออกของไต้หวัน เมื่อ ๒๕ ส.ค.๖๖ ที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม เวียดนามได้โต้แย้งว่าจีนไม่เคยมีอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratly Islands) และหมู่เกาะพาราเซล (Paracel Islands) ก่อนทศวรรษ ๑๙๔๐ แต่เวียดนามเคยปกครองหมู่เกาะพาราเซลและหมู่เกาะสแปรตลีย์มาตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๗ โดยมีหลักฐานอ้างอิงทางประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์การอ้างกรรมสิทธิ์ของเวียดนาม

เวียดนามใช้การอ้างกรรมสิทธิ์ทางประวัติศาสตร์ในการค้นพบและใช้สิทธิครอบครองพื้นที่ รัฐบาลเวียดนามได้เริ่มอ้างกรรมสิทธิ์บริเวณทะเลจีนใต้ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๖ โดยแสดงหลักฐานว่ามีปฏิสัมพันธ์กับดินแดนบริเวณพาราเซลมาตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๖ พร้อมแสดงว่าหมู่เกาะพาราเซลถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของเวียดนามในการรวมประเทศภายใต้ราชวงศ์เหงียน (Nguyen) และมีการบริหารจัดการเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์สมัยกษัตริย์ถัง ตง (Thanh Tong) ในศตวรรษที่ ๑๕

เดือนกันยายน ๑๙๗๓ รัฐบาลเวียดนามใต้ได้ผนวกหมู่เกาะสแปรตลีย์เข้ากับจังหวัดฟวอทวี่ (Phuoc Tuy) อย่างไรก็ตามจีนได้คัดค้านต่อคำประกาศนี้ จนกระทั่งปี ๑๙๗๕ เมื่อมีการรวมประเทศของเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ ได้มีการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะนี้อีกครั้ง โดยใช้เหตุผลทางการค้นพบ และการเข้าครอบครองบริหารจัดการ เวียดนามยังยืนยันความชอบธรรมในการเป็นเจ้าของหมู่เกาะด้วยการออกแถลงการณ์สรุปกล่าว

ปี ๑๙๗๘ เวียดนามได้ตีพิมพ์ “สมุดปกขาว” เพื่อใช้สนับสนุนข้ออ้างกรรมสิทธิ์ของตนเหนือหมู่เกาะพาราเซลและสแปรตลีย์ โดยมีข้ออ้างสำคัญ ได้แก่ การอ้างแผนที่เขตกว้างหงาย (Quang Ngai) ซึ่งรวบรวมในศตวรรษที่ ๑๗ และอ้างบันทึกทางประวัติศาสตร์ของทางการเวียดนามว่า กษัตริย์ราชวงศ์เกีย ลอง (Gia Long) ได้ปกครองหมู่เกาะพาราเซลในปี ๑๘๑๖ โดยได้สร้างวัดและปักป้ายไวบนเกาะในปี ๑๘๒๕ และในปี ๑๙๕๖ เวียดนามใต้ได้ส่งเรือรบไปยึดครองหมู่เกาะตริงซา (TruongSha) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสแปรตลีย์

ในปี ๑๙๗๙ เกิดเหตุการณ์สำคัญ ๒ เหตุการณ์ระหว่าง เวียดนาม

กับจีน จนนำมาสู่ความสัมพันธ์ขั้นแตกหักของทั้งคู่ คือ ๑) จีนได้ก่อสงครามตามแนวชายแดนเวียดนามซึ่งรู้จักในชื่อว่า “สงครามสังสอนเวียดนาม” และ ๒) เกิดการปะทะกันระหว่างกองทหารเรือเวียดนามและจีนในทะเลตะวันออกเขตทะเลบริเวณหมู่เกาะพาราเซล ทำให้ในช่วงต้นปี ๑๙๘๘ จีนนำทหารเข้ายึดครองบางเกาะที่หมู่เกาะสแปรตลีย์ พร้อมกับการปะทะกันจนมีทหารเวียดนามเสียชีวิต

แม้ว่าในปี ๑๙๙๑ เวียดนามและจีนจะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการอีกครั้ง หลังยุติความสัมพันธ์มานานับทศวรรษ แต่สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างจีนและเวียดนามในทะเลจีนใต้ ยังคงเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

ในปี ๒๐๑๖ ได้ปรากฏภาพถ่ายดาวเทียมที่ถ่ายโดย บริษัท Planet Labs ซึ่งมีสำนักงานในสหรัฐอเมริกา เผยให้เห็นงานขุดลอกทรายบนแนวปะการังขนาดเล็กที่อยู่ภายใต้การควบคุมของเวียดนาม เป็นกิจกรรมที่ปรากฏบนปะการังแลดด์ (Ladd Reef) ในหมู่เกาะสแปรตลีย์ ซึ่งโครงการริเริ่มความโปร่งใสการเดินทางเรือในเอเชีย (Asia Maritime Transparency Initiative : AMTI) ระบุว่า เวียดนามได้เพิ่มพื้นที่ราว ๓๐๖ ไร่ บนดินแดนที่เวียดนามยึดครองในทะเลจีนใต้ อย่างไรก็ตามงานถมทะเลของเวียดนามยังถือว่าไม่มากนัก เมื่อเทียบสัดส่วนกับการถมทะเลของจีนในทะเลจีนใต้

ความร่วมมือระหว่างเวียดนามและฟิลิปปินส์ในทะเลจีนใต้

ในปี ๒๐๒๔ เวียดนามและฟิลิปปินส์ได้ลงนามในข้อตกลงเพื่อป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้ และขยายความร่วมมือระหว่างกองกำลังรักษาชายฝั่งของพันธมิตรทั้งสองประเทศ เวียดนามและฟิลิปปินส์ได้ซ้อมรบร่วมกัน โดยกองกำลังรักษาชายฝั่งฟิลิปปินส์

จับตาข้อพิพาท “ทะเลจีนใต้”
“เวียดนาม” เติมน้ำอ้างกรรมสิทธิ์

ส่งเรือลาดตระเวน BRP Gabriela Silang ซ้อมรบร่วมกับ เรือลาดตระเวน CSB 8002 ของกองกำลังรักษาชายฝั่งของเวียดนาม บริเวณปากอ่าวมะนิลา ที่เป็นเส้นทางออกสู่ทะเลจีนใต้ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะทำให้รัฐบาลจีนไม่พอใจ อย่างไรก็ตามรัฐบาลจีนยังคงอ้างสิทธิ์เชิงยุทธศาสตร์ในพื้นที่ของน่านน้ำเกือบทั้งหมด ซึ่งขัดแย้งกับคำตัดสินของศาลระหว่างประเทศเมื่อ ๒๐๑๖ ที่ตัดสินว่าการอ้างสิทธิ์นี้ไม่สอดคล้องกับหลักการทางกฎหมาย ต่อมาเวียดนามได้ยื่นคำร้องต่อองค์การสหประชาชาติ (UN) เพื่อขยายไหล่ทวีป (The Extended Continental Shelf : ECS) ในทะเลจีนใต้ โดยกระทรวงการต่างประเทศเวียดนามได้ยื่นขยายเขตไหล่ทวีปเกินกว่า ๒๐๐ ไมล์ทะเลในปัจจุบันของเวียดนาม ถือเป็นการใช้สิทธิและพันธกรณีของรัฐภาคีตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (United Nations Convention on the Law Of the Sea : UNCLOS) ซึ่งครั้งนี้ถือเป็นครั้งที่ ๓ ที่เวียดนามยื่นคำร้องเรื่องเขตไหล่ทวีป

ท่าทีเวียดนามต่อทะเลจีนใต้

(๑) เวียดนามยึดกฎหมายระหว่างประเทศเป็นที่ตั้ง และการแก้ไขอย่างสันติวิธี โดยการแก้ไขข้อพิพาททะเลจีนใต้จะยึดกฎหมายระหว่างประเทศเป็นที่ตั้ง โดยเฉพาะอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (UNCLOS) ฉบับปี ๑๙๘๒ แนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea : DOC) และแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct on South China Sea : COC) ที่กำลังหารือกันอยู่

(๒) รัฐบาลเวียดนามเรียกร้องให้จีนยุติการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างบนเกาะแก่งต่าง ๆ ในหมู่เกาะสแปรตลีย์ กับหมู่เกาะพาราเซล โดยย้ำว่าเวียดนามมีทั้งหลักฐานตามกฎหมายและประวัติศาสตร์ที่พิสูจน์ว่าทั้ง ๒ เกาะเป็นของเวียดนาม การสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่ Chau Vien (Cuarteron Reef) กับ Gac Ma (Johnson South Reef) ทั้ง ๒ เป็นส่วนหนึ่งของหมู่เกาะสแปรตลีย์ ได้ละเมิดอธิปไตยเวียดนาม และปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (DOC) ขอให้ปฏิบัติตามอนุญาโตตุลาการซึ่งตั้งขึ้นภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล (UNCLOS)

(๓) เวียดนามยินดีประสานความร่วมมือและรับความช่วยเหลือจากประเทศอื่น ๆ หากต้องเผชิญหน้าจีน รัฐบาลเวียดนามจะร้องขอให้สหรัฐฯ แสดงบทบาทเข้มแข็งขึ้น กีดกันไม่ให้จีนสร้างสิ่งปลูกสร้างเพิ่มเติม รวมทั้งสิ่งปลูกสร้างทางทหารตามเกาะแก่งต่าง ๆ ที่มีปัญหาเรื่องสิทธิ์ นอกจากนี้สหรัฐฯ แล้ว เวียดนามยังได้รับความช่วยเหลือจากอีกหลายประเทศ เช่น จากญี่ปุ่น โดยในปี ๒๐๑๔ ญี่ปุ่นส่งมอบเรือรบ ๖ ลำแก่เวียดนาม เพื่อเสริมความเข้มแข็งในการปกป้องน่านน้ำเวียดนาม

วิเคราะห์ผลกระทบต่อเวียดนามจากข้อพิพาทในทะเลจีนใต้

(๑) กระทบต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเวียดนาม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมประมงและกิจกรรมสำรวจน้ำมัน เนื่องจากทะเลจีนใต้มีทรัพยากรที่สมบูรณ์ อีกทั้งเป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญ การพยายามมีบทบาทของจีนในการอ้างสิทธิ์เหนือทะเลจีนใต้ เช่น

การส่งเรือตรวจการชายฝั่งและการสร้างเกาะเทียม เหล่านี้ถือเป็นการคุกคามการเข้าถึงทรัพยากรของเวียดนาม และกระทบต่อเศรษฐกิจเวียดนามในการนำเข้าและส่งออกสินค้า

(๒) ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างเวียดนามและจีนมีความตึงเครียด ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความเป็นเอกภาพของอาเซียน เนื่องจากเวียดนามเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียน ทำให้อาเซียนขาดประสิทธิภาพในการประสานนโยบายด้านความมั่นคงและไม่สามารถเสริมสร้างเสถียรภาพในภูมิภาคร่วมกัน

(๓) เวียดนามส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพความสามารถทางทหาร เพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคามที่เพิ่มขึ้นจากจีน เวียดนามได้ลงทุนในการปรับปรุงความสามารถของกองทัพ การเสริมสร้างกำลังทางทะเล การซื้อเทคโนโลยีใหม่ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการป้องกันประเทศ และส่งเสริมความร่วมมือกับพันธมิตร โดยเฉพาะสหรัฐฯ ซึ่งสหรัฐฯ และเวียดนามได้ร่วมมือกันเพื่อดำเนินการในเชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงในภูมิภาค เช่น การฝึกแบบพหุภาคีทางทะเล “Rim of the Pacific Exercise” ที่นำโดยสหรัฐฯ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะต่อไทยและกองทัพไทย

(๑) กองทัพและรัฐบาลไทยควรมีบทบาทเป็นตัวเชื่อมเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาให้ทะเลจีนใต้เป็นทะเลแห่งสันติภาพ ไทยควรใช้ประโยชน์จากสถานะที่ไม่ได้เป็นประเทศที่อ้างสิทธิ์ มีความเป็นมิตรกับทุกประเทศ รวมทั้งจีน ไทยสามารถเป็นผู้เล่นที่มีบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ได้ เช่น การขับเคลื่อนการเจรจา ประมวลผลการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (COC) และปฏิบัติตามปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (DOC) การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล การกำจัดขยะทางทะเล ความปลอดภัยในการเดินเรือ และกักกัน เป็นต้น เพื่อช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมความร่วมมือและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

(๒) ไทยควรสนับสนุนการร่วมมือกันพัฒนาพื้นที่ในลักษณะที่จะเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย โดยไทยอาจเสนอกรณีความตกลง Joint Development Area (JDA) ไทย-มาเลเซียเป็นตัวอย่างของการร่วมสำรวจและขุดเจาะน้ำมันและก๊าซในบริเวณตอนใต้ของอ่าวไทย

อ้างอิง

ชาญชัย คุ้มปัญญา. (2563). <https://www.thaipost.net/main/detail/72492>
 ดุลยวัฒน์ เชาว์ดี. (2558). <https://www.navedu.navy.mi.th/stg/docs/chaina2.pdf>
 ปฤถษิต อภิรัตน์. (2560). <https://image.mfa.go.th/mfa/0/yZEO327fd/nbt/nbt9/IS/9029.pdf>
 มติชนออนไลน์. (2567). https://www.matichon.co.th/foreign/news_4687597
 ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2559). https://www.sscthailand.org/uploads_ssc/research20180824153507920_6218282.pdf
 ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2567). https://www.sscthailand.org/uploads_ssc/research_202405271716781131558185.pdf
 เอกรินทร์ บำรุงศักดิ์. (2565). <https://www.bbc.com/thai/international-53893154>